

Lezingen

- Js 52, 7-10 (De vreugdebode meldt vrede)
- Joh 1, 1-18 (Het woord is vlees geworden)

Homilie

Geachte Medegelovigen,

Verleden vrijdagavond, 20 december 2024, stierven vijf onschuldige mensen tijdens de Kerstmarkt in Maagdenburg aan de Elbe. Zij waren het slachtoffer van een doordraaiende fanaticus die voor of tegen iets was en daarom zoveel mogelijk dood en verderf rond zich wilde zaaien. Onder de slachtoffers bevond zich de kleine André Gleißer, 9 jaar oud, een sociale, welopgevoede en veelbelovende jongen, die o.m. verbonden was aan de kinderafdeling van de plaatselijke brandweer. Zijn foto is op diverse krantenwebsites te zien. Gelukkig kende hij, als dat een troost mag zijn, een zorgeloze kindertijd.

Hij deed mij spontaan terugdenken aan een andere jongen uit Syrië die enkele weken geleden in het nieuws kwam naar aanleiding van de omverwerping van dictator Assad. Op 29 april 2011, bij het begin van de burgeroorlog, werd de toen dertienjarige Hamza Ali Al-Khatib (24 oktober 1997 – 25 mei 2011) gearresteerd tijdens een massale protestbetoging in het stadje Daraa. In zijn omgeving stond hij bekend om zijn vriendelijkheid en vrijgevigheid tegenover minderbedeelden. Politiek interesseerde hem niet, maar hij werd a.h.w. in die betoging meegezogen en er door de politie uitgepikt. Een maand later werd zijn gruwelijk verminkt lichaam aan zijn familie bezorgd. Het verslag gaat door merg en been. Zeven jaar later, in 2018, werd zijn oudere broer Omaar gearresteerd. Dat ook hij stierf in gevangenschap, bleek uit documenten die men begin december terugvond in de beruchte Sednaya-gevangenis, het beruchte ‘slachthuis’ van het regime. De broers Hamza en Omar zijn maar enkele voorbeelden uit de vele duizenden jonge mensen die werden overgeleverd aan de willekeur van sadisten.

En dan heb ik het nog niet over de ontelbare kinderslachtoffers van de bombardementen in Gaza en Oekraïne. Verleden weekend verloor de paus – door onze ontslagnemende minister van justitie onlangs een ‘buitenlands staatshoofd’ genoemd – er zelfs zijn diplomatieke zelfbeheersing bij: *‘al die dode kinderen, dat is geen oorlog meer, dat is pure wreedheid’*, zo benadrukte hij, wat hem natuurlijk weer de woede van een van de geviseerde regeringsleiders op de hals haalde.

De kleine jongens naar wie ik zojuist verwees omdat hun lot mij persoonlijk – als vader en grootvader – tot in het diepst van mijn hart heeft geraakt, staan symbool voor het onnoemelijk lijden dat zovele kinderen en andere onschuldigen haast onder onze ogen dagelijks moeten ondergaan.

Vandaag te moeten spreken over het Kerstkind, dat, omringd door liefhebbende ouders, ter wereld kwam, ook al was het in minder comfortabele omstandigheden, ergens in een bijgebouw van een overvol karavaanserail aan de rand van een kleine Judeese stad, is niet evident. Toch moet het gebeuren, al was het slechts omdat ook Hij op relatief jonge leeftijd een verschrikkelijke prijs heeft moeten betalen om wat Hij zei, om wat Hij deed, om wat Hij was. Maar er is natuurlijk veel meer aan de hand, de reden waarom we allen naar hier zijn gekomen.

Het heeft er alle schijn van dat de wereld waarin Jezus van Nazareth ten tonele verscheen, klaar was voor een nieuwe tijd. Op 16 januari 27 v.C. had Caius Octavius, de aangenomen zoon van de ons welbekende veldheer en staatsman Caius Iulius Caesar, van de Romeinse Senaat de titel Augustus – de Verhevene – ontvangen, een promotie die mag worden beschouwd als het begin van zijn keizerschap. Augustus stond aan het hoofd van een immens rijk dat zich uitstreckte van de Atlantische Oceaan tot aan de Eufraat en bestond uit tal van naties, waaronder de kleine maar vitale Joodse kliënteelstaat, die op dat moment nog werd gecontroleerd door een bevriende dynastie.

Velen dachten dat met Augustus een nieuw gouden tijdperk was aangebroken, temeer omdat er na jaren van burgeroorlog eindelijk orde en rust heersten in Italië en elders. Die gedachte werd overgenomen en gepropageerd door kunstenaars en schrijvers als Ovidius en Vergilius, die Augustus zagen als de door de goden begenadigde nieuwe stichter van Rome, de man die een duurzame vrede zou vestigen en zou zorgen voor welvaart en overvloed. Dat geheel aan verwachtingen werd verder in de hand gewerkt door astrologen, onder meer in Babylonië, die dat nieuwe tijdperk in de sterren zagen geschreven. De ster van Bethlehem is dus waarschijnlijk méér dan vrome fantasie.

Ondertussen was bij de Joden sinds een eeuw of twee, en wellicht al langer, de idee gegroeid van een Messias, de Gezalfde én Zoon van God, die Zijn onderdrukte Joodse volk redding zou brengen en het glorievolle koningschap van David zou herstellen. Die notie van redding (sôtêria) en van een te verwachten Redder (Sôtêr) had bovendien ook ingang gevonden bij tal van Grieken en Romeinen verspreid over het Middellandse-Zeegebied. Geen wonder dat de Messias van de Joden door velen ook zou worden gezien als de Redder van de Wereld.

Dat is allemaal veel op een hoop en soms kort door de bocht, maar dat is nu eenmaal eigen aan preken op dagen als deze, die in enkele minuten een heel verhaal moeten vertellen. Sla er misschien zelf even de eerste twee hoofdstukken (1:32-33; 2:11) van het Lucas-evangelie op na en U zal zien hoe al deze ideeën (Redder, Christus [= Messias, Gezalfde] Heer, Koning, Godszoon) in de mond worden genomen door de Engel en zich toespitsen op de persoon van Jezus.

Jezus was een mens zoals wij, een eenvoudig timmerman, de zoon van een Joodse aannemer uit Nazareth. Maar Hij was precies de man naar wie al die ontelbare mensen, vaak zonder het zelf te beseffen, hadden uitgekeken. Hij werd de brug tussen God en Mens in de meest letterlijke zin van het woord, een gedachte die we perfect verwoord vinden in de proloog van Joannes, de meest diepzinnige tekst van het Nieuwe Testament, die we elk jaar in de dagmis van Kerstmis te horen krijgen: ‘Vóór alles was er het Woord – d.i. de absolute Rede – en het Woord was bij God en het Woord was God. Het Woord kwam in de wereld, werd Mens en leefde onder ons.’ Dit is heel het mysterie van de incarnatie, de Menswording van God in een notendop, de kern van ons geloof. Door Gods menswording in de persoon van Jezus van Nazareth, werd de mens, werd al het bestaande opgenomen in de sfeer van het goddelijke. Het is iets waarvan wij ons als volgelingen van Jezus en van de Joodse profeten nooit voldoende bewust kunnen zijn en dat ons tegelijkertijd voor een ontzaglijke verantwoordelijkheid plaatst, tegenover de wereld en de natuur, tegenover de andere mensen en speciaal tegenover hen die het dichtst bij God staan, onze kinderen.

Wie gisteren naar de kerstboodschap van de Koning luisterde, kon niet anders dan ontroerd te geraken door de hartenkreten van de leerlingen van het Leuvense Sancta-Maria-Instituut. Zij hebben tenminste begrepen wat er op dit ogenblik allemaal op het spel staat en het is hartverwarmend om zien hoe de hoogste instantie in dit land uitdrukkelijk hun kant heeft gekozen.

Want laten we wél wezen, Geachte Medegelovigen: de Herodessen van deze wereld zijn niet verdwenen. Het heeft er zelfs alle schijn van dat ze talrijker, wreder en hypocrieter zijn geworden dan ooit tevoren. Maar nooit zullen zij opgewassen zijn tegen de onschuld en de eerlijkheid van zelfs de meest kwetsbare kinderen.

Daarom moet de Ster van Bethlehem blijven schijnen. En zullen wij met Gods hulp daarvoor zorgen.

Hans.hauben@kuleuven.be